

viulapoesia.com, un web per canviar actituds envers el gènere poètic

Glòria Bordons, Lis Costa i Joan Manuel

Glòria Bordons: gbordons@ub.edu

Lis Costa: ecosta@ub.edu

Joan Manuel: joanmanuel@ub.edu

Grup POCIÓ poesia i educació

Universitat de Barcelona

Resum

El grup *POCIÓ poesia i educació* treballa la poesia a l'aula des de 1999 i des de 2003 està experimentant en diversos nivells educatius un corpus de poesia catalana, castellana i universal, a partir del lloc web www.viulapoesia.com. Una de les hipòtesis amb les quals està treballant és que usant el web es pot ampliar el concepte poètic dels estudiants i es pot despertar el gust per aquest gènere literari. En la comunicació que presentem exposem, en primer lloc, la trajectòria seguida pel grup fins arribar a l'elaboració del web www.viulapoesia.com. En segon lloc, descrivim l'estructura i la composició d'aquest web. A continuació, enumerem totes les experimentacions que n'hem fet i presentem una part dels resultats de les realitzades a l'ensenyament de Mestre Educació Especial de la Facultat de Formació del Professorat de la Universitat de Barcelona. Finalment, comentem aquests resultats i exposem unes primeres conclusions.

1. Justificació de la recerca

“La naturalesa del text en prosa és inequívocament documental. No així la del poema, que reduint la presentació de l'anècdota als seus traços essencials, fa ingressar el discurs en un àmbit en què la subjectivitat de qui escriu s'ha diluït en les seves paraules, amb la conseqüència que ens és molt fàcil fer-nos nostra l'experiència en el cor de la qual el poema ens instal·la” (BALLART, 1998: 97). Aquestes paraules ens poden servir d'introducció i alhora d'argument inqüestionable per a la defensa de la introducció del gènere poètic a l'aula. La suposada dificultat es converteix en avantatge: un gran nombre de problemes durant l'adolescència sorgeix precisament pel xoc entre la individualitat i la societat. El professorat dedica molts esforços a la integració del noi/noia dins la col·lectivitat, però on queda el necessari espai per a la subjectivitat? La poesia és una bona resposta per expressar el que sentim i el que veiem en les experiències dels altres.

Si fa vuit anys vàrem començar una investigació sobre l'ensenyament de la poesia és, en primer lloc, perquè partíem de la convicció que la poesia és alguna cosa més que un gènere literari entre els altres, i perquè creïem que té un valor formatiu específic i insubstituïble. Nombroses propostes didàctiques a l'entorn de la poesia, com ara les d' ESPÍ i LLOPIS (1989), de JOLIBERT (1988 i 1992), d'ARTIGUES (2000), o encara l'obra d'un especialista en el tema com és JEAN (1989) ens donaven arguments per a l'elaboració d'una llista prou llarga de possibles utilitats pedagògiques.

També en el pla lingüístic i literari, s'ha assenyalat que la poesia podia cobrir objectius com ara: potenciar la competència lingüística; proporcionar una percepció més àmplia de la llengua, tot ultrapassant la seva utilitat comunicativa immediata; permetre la captació intuïtiva dels aspectes més complexos de la sintaxi abans d'introduir la reflexió teòrica i abstracta sobre el tema; afavorir la reflexió i la pràctica sobre la funció poètica del llenguatge; i conèixer el gènere poètic en les seves formes i recursos lingüístics i estilístics propis.

Però si tant els *curricula* com els teòrics afirmen la gran utilitat didàctica de la poesia, en la vida quotidiana de les aules la seva presència és escassa. A més, en el seu tractament didàctic a l'escola, pel que es desprèn de la bibliografia bàsica (entre aquesta, cal considerar especialment MENDOZA i LÓPEZ VALERO, 1997; MORENO, 1998 i GÓMEZ MARÍN, 2002), hi ha un gran salt entre primària i secundària, i fa la impressió que la poesia, en el decurs de l'estudi escolar, passa de ser una cosa divertida a una cosa seriosa i, ocasionalment, avorrida. Ens aventuraríem a dir que no està prou graduat el pas del joc col·lectiu que representa una part de la poesia infantil a la recepció més íntima, pròpia ja de la poesia adulta.

2. Supòsits i estat de la qüestió

Davant aquesta situació, el grup POCIÓ poesia i educació es constitueix el 1999 amb els objectius fonamentals de conèixer la situació de la poesia a les aules, dissenyar i experimentar materials i activitats per ensenyar poesia i crear un corpus intercultural de poesia. Els supòsits bàsics de què hem partit són: 1) que hi ha unes certes pors per part del professorat a introduir la poesia a l'aula i que hi ha una creença implícita que es tracta d'un gènere difícil; 2) que no hi ha un corpus consensuat i experimentat de poesia contemporània per a infants i, encara menys, per a joves i adults; i 3) que no s'ha fet prou investigació-acció a l'aula per poder extreure unes conclusions satisfactòries sobre el funcionament del gènere poètic, sobre les activitats amb què es pot treballar i sobre les interaccions que es produeixen a l'aula quan aquest text és el protagonista.

El grup, el dirigeix la professora Glòria Bordons i el formen professors de primària, secundària i d'universitat de diferents punts del territori català. És un grup flexible i obert, en el sentit que admet tot tipus de col·laboracions puntuals, en els diferents aspectes en què treballa: ampliació i anàlisi del corpus, elaboració de propostes i interaccions, experimentació amb seqüències a partir de selecció de poemes, experimentació sobre l'ús de l'ordinador a l'aula, etc.

En una primera fase de coneixement de la realitat (1999-2002), vam elaborar enquestes per als Instituts, qüestionaris per a joves, entrevistes en profunditat, etc. Eren els primers estudis adreçats a estudiants i a professors sobre la recepció de la poesia a les aules. El primer instrument de recollida de dades que s'aplicà fou un qüestionari dirigit al professorat de secundària amb l'objectiu d'obtenir dades directes sobre el que es feia en relació amb la poesia als centres d'Educació Secundària Obligatòria i de Batxillerat. En les respostes, es constatà que a la majoria de centres es feien activitats relacionades amb la poesia però que eren clarament insuficients. Entre d'altres causes, destacaven el poc temps del professorat i la falta de recursos, així com la poca preparació o la falta d'interès de l'alumnat.

Per completar la visió del professorat, també es dissenyà un qüestionari adreçat a joves assistents a actes poètics, als quals suposadament agradava la poesia. A part de les informacions relacionades amb les seves preferències en aquest camp (per exemple, la temàtica preferida era la relativa a l'expressió de sentiments personals i íntims), destacava la idea que l'escola desenvolupa un paper fonamental en l'acostament de l'alumnat a aquest gènere literari i constitueix una oportunitat privilegiada per desvetllar-los el gust per la poesia.¹

3. Elaboració de material previ

Els resultats d'aquestes primeres exploracions ens dugueren a marcar-nos dos objectius, en relació a l'objectiu genèric de despertar el gust poètic. El primer comportaria l'eix bàsic de la nostra recerca en els anys següents i el segon era de divulgació:

- Elaborar i experimentar material per treballar la poesia a l'aula dins d'un procés d'investigació – acció.
- Proporcionar una àmplia varietat de recursos per a alumnat i professorat.

El primer projecte que iniciàrem –centrat exclusivament en la figura de Joan Brossa– donà lloc a un llibre, *Aprendre amb Joan Brossa*², on es pretén bàsicament que l'alumne aprengui coses no només sobre Brossa sinó també sobre la vida, la societat, la llengua i la poesia. Paral·lelament elaboràrem un web que aparegué a continuació del llibre: *Els entra-i-surts de Brossa*

(<http://www.uoc.edu/lletra/especial/brossa/>). Les activitats proposades en el llibre i en el web es van experimentar en escoles de primària i secundària, així com en alguna aula d'adults³. Les conclusions van ser molt estimulants. Entre les més importants destacaríem les següents: 1) l'ús de la informàtica motiva l'alumnat; 2) les activitats interactives incrementen la comprensió del significat dels poemes; i 3) la visió de treballs poètics realitzats per altres escolars incentiva la creació poètica.

4. El projecte actual: *Viu la poesia*

Aquesta bona acollida ens va encaminar al disseny d'un nou projecte: el web *Viu la poesia*, que ja no se centra en un sol autor sinó que s'obre a amples mostres de poesia catalana, castellana i universal. Aquest web el vam elaborar amb els següents objectius:

- Afavorir la implicació personal de l'alumnat en les activitats educatives.
- Oferir una selecció de textos propera als interessos dels estudiants, agrupada per temes.
- Proposar activitats variades, centrades en un aprenentatge reflexiu i col·laboratiu, organitzat al voltant del descobriment, del diàleg i del contrast d'opinions.

Característiques del web www.viulapoesia.com

El propòsit ha estat d'elaborar un web dinàmic, que consta d'un mòdul administratiu i un mòdul consultiu. El mòdul administratiu és un web ocult al públic que permet crear, modificar o esborrar la informació que ofereix la pàgina des de qualsevol ordinador de manera fàcil i ràpida per qualsevol persona autoritzada. El mòdul consultiu mostra la informació carregada des del mòdul administratiu en el web. Aquest funcionament resulta àgil, de manteniment senzill i permet que l'equip investigador afegixi nous materials amb molta facilitat. D'altra banda, el fet que sigui dinàmic ens permet avaluar amb tranquil·litat l'eficàcia i adequació de les propostes per, si cal, treure-les, incorporar-ne de noves o fer-hi modificacions.

És un espai on el visitant troba gran diversitat de formes poètiques (des de les més tradicionals a poemes visuals, sonors o performances poètiques) i de temes (des de la guerra o el compromís social fins al joc o l'esport), accessibles des de diferents mitjans (àudio, vídeo, imatge i escriptura), tot complementat amb propostes didàctiques, interaccions i gravacions dels poetes explicant com han concebut els seus poemes.

La pàgina principal que s'obre en accedir a l'adreça és la de literatura catalana, que fins al moment es tracta de la més completa. Des d'aquesta s'accedeix a la de literatura castellana i a la de literatura

universal, totes tres amb la mateixa estructura: cada pàgina conté dues opcions, la de poesia infantil i la de poesia adreçada al públic adult. En cadascuna, els poemes estan agrupats per temes, que varien segons els destinataris, tenint en compte que cada edat comporta interessos diferents. Així, els temes seleccionats per a infants constitueixen un tipus d'itinerari geogràfic i al mateix temps vital: casa i escola, carrers i places, camp, zoo, mar, bosc i nit. En el cas dels joves i adults, hem volgut focalitzar l'atenció en deu temes, alguns de clàssics i altres de més innovadors: amor, mort, jo, quotidianitat, ciència, joc, guerra, compromís social, esport i poesia. Un cop s'entra en un poema, al menú de l'esquerra de la pantalla hi poden aparèixer fins a tretze camps, segons es tracti d'un poema visual o escrit, depenent de si tenim enregistrat el poeta, etc:

Els set primers camps es relacionen amb el poema seleccionat:

1. **text:** poema
2. **traducció:** finestra nova que es pot moure damunt la pantalla per situar-la ben bé al costat del text del poema i anar-ne seguint la traducció.
3. **àudio:** enregistraments de veu o de música.
4. **imatge:** poema, en cas de poesia visual.
5. **imatge + text:** fotografies o imatges fixes que il·lustren o complementen un poema.
6. **vídeo:** gravació dels poetes dient els seus poemes.
7. **propostes didàctiques:** exercicis i preguntes per aprofundir en la comprensió del poema, per fomentar la creació poètica i per treballar aspectes lingüístics, científics, artístics, etc.

Els quatre següents es relacionen amb el poeta:

8. **bio:** notes biogràfiques del poeta o enllaços a webs on es reculli aquesta informació.
9. **el poeta diu:** gravació dels poetes explicant els seus poemes i el seu concepte de poesia.
10. **bibliografia:** en cas que no hi hagi enllaç a web, relació de la bibliografia de l'autor.
11. **+ info:** apartat on col·loquem informació d'interès, sigui per comprendre millor el poema, sigui per conèixer millor el poeta.

Els dos darrers es relacionen directament amb la interacció dels usuaris:

12. **a la manera de:** poemes fets per estudiants de qualsevol nivell educatiu elaborats imitant l'autor que es consulta.
13. **interaccions:** exercicis interactius que complementen les propostes didàctiques. Poden estar directament lligats a un poema o poden afectar la totalitat de l'itinerari temàtic.

Jou, David

poema
vídeo
propostes
didàctiques

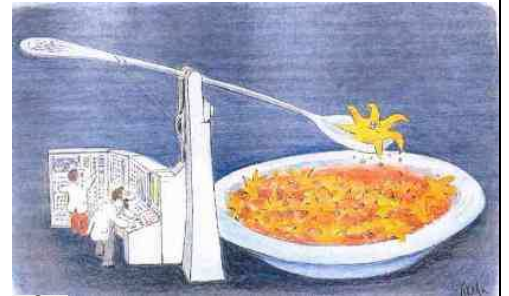
bio
el poeta diu

interaccions
|1|2|3|

L'ordinador simula el naixement dels estels

L'ordre matemàtic simula el món real, crea un altre món -de càlcul, i mental-regit per lleis exactes, hipòtesis, models: en un ordinador reneixen els estels com fa tants anys nasqueren, en brous primordials.

I som com creadors!: veiem a la pantalla un món tot just nascut. Una galàxia qualla, es formen els estels -i tot sota control! I regulem el temps i dominem el sol, i musiquem i tot la còsmica rondalla! -fins que el flux elèctric, de cop i volta, es talla.

+)

cercador:

autor:

itinerari

poema:

tipus poesia

<<

[web design KTON Y CÍA](#)

És, per tant, un web que utilitza gran diversitat de formats: text, àudio, imatge fixa, imatge en moviment i interaccions amb flash. Aquesta diversitat, juntament amb la diversitat de temes, autors i poemes resulta atractiva i efectiva per als usuaris que hi accedeixen, tal com es desprèn dels qüestionaris que comentem en el següent apartat.

En un futur, treballem amb la possibilitat que els usuaris puguin participar directament en el creixement del web, potser a través d'un fòrum o un blog on es puguin comentar les experiències, enviar poemes nous, propostes didàctiques, poemes, etc., de manera que no només els estudiants amb qui treballem puguin fer totes aquestes aportacions sinó qualsevol usuari que hi entri.

5. Experimentacions realitzades

A mesura que hem anat construint el web, hem efectuat experimentacions en diversos àmbits per validar-lo i fer un procés de recerca – acció:

- UNIVERSITAT: Universitat de Barcelona, Facultat de Formació del Professorat, dins dues assignatures de llengua; Facultat de Biblioteconomia, dins l'assignatura de Literatura Catalana; Curs de doctorat "Ensenyament de llengües i literatura".
- BATXILLERAT: IES Josep Lluís Sert de Castelldefels.
- ESO: IES Margarida Xirgu de l'Hospitalet de Llobregat (aules d'acollida), Liceu Francès de Barcelona, IES El Saler de València, IES Joan Maragall de Barcelona i Institució Montserrat de Barcelona.
- PRIMÀRIA: Escola Verge del Carme de Palma de Mallorca; CP Sant Ciriac d'Eivissa; Escola Els Pins i Escola Busquets i Punset (aula d'acollida) de L'Hospitalet de Llobregat ; i Escola El Puig d'Esparreguera.
- INFANTIL: Escola Els Pins i Escola Busquets i Punset de L'Hospitalet de Llobregat .
- ADULTS: Consorci per a la Normalització Lingüística de l'Hospitalet de Llobregat.

Objectius, metodologia i recollida de dades

En general la feina que s'ha realitzat a cadascuna de les experiències ha comprès:

1. La tria d'objectius específics per a la seqüència didàctica a l'aula segons el marc en què s'ha produït l'experimentació (validar el web, despertar el gust poètic, fer escriure, llegir en veu alta, reflexionar a partir d'uns determinats temes, adquirir nou vocabulari, conèixer altres cultures, etc.) i la planificació de les activitats a realitzar.
2. La confecció d'un qüestionari per recollir les opinions de l'alumnat sobre l'experiència⁴.
3. El desenvolupament de les sessions a l'aula, que anaven acompanyades de gravació en vídeo sempre que era possible i de la presència d'un observador, que recollia informació de manera directa. La localització fou l'aula d'ordinadors, sempre que era possible.
4. El treball en grups de dues o tres persones per ordinador .
5. El diàleg posterior sobre l'experiència entre tot el grup.
6. La resposta al qüestionari per part de l'alumnat.
7. L'escriptura d'una narració del que s'havia esdevingut a classe per part de l'observador i del professor.
8. El visionat de la gravació i el buidatge categòric per part dels dos investigadors i d'un tercer membre del grup.
9. El contrast de les deduccions del visionat amb les narracions.

10. El buidatge dels qüestionaris (a partir de graelles d'agrupament de respostes i d'interpretació per acabar en un arbre conceptual).
11. La confecció de conclusions (punts positius i punts negatius) i dels punts de millora.
12. La reelaboració de la seqüència didàctica per part del responsable de l'aula.

Per tant, la metodologia bàsica s'ha centrat en l'observació realitzada a l'aula i el buidatge dels qüestionaris. Els resultats ens han permès millorar el corpus (eliminar poemes del web, afegir-ne, rectificar propostes, etc.) i, d'altra banda, treballar en una constant recerca-acció, atès que l'alumnat que participa en les experiències millora el coneixement del gènere poètic i les seves habilitats lingüístiques.

Primers resultats

Els resultats del primer any giraren entorn de tres eixos: 1) la validesa del web en relació als objectius amb què fou creat, 2) l'encert de l'estructura i el disseny del web i 3) l'eficàcia del web per treballar altres aspectes, com la llengua o el desenvolupament de determinats valors.

- Pel que fa a la confirmació de l'eficàcia dels objectius plantejats, s'ha observat que tant en les experiències universitàries com en les desenvolupades a l'ensenyament secundari es considera el web com una bona eina per tenir un concepte ben ampli de la poesia, per relacionar aquest gènere amb temes vitals i quotidians, per entusiasmar i divertir, per fer pensar i, sobretot, per agafar gust per la poesia (hi hagué nombrosos comentaris sobre el fet de no esperar-se “una cosa així”, com demostren les opinions següents d'uns alumnes de Magisteri: “La poesia no és un tipus de gènere que m'agrada de llegir tot s'ha de dir, però aquesta pàgina web m'ha brindat l'oportunitat d'observar que la poesia no és simplement un text que les terminacions tenen d'acabar rimant. (...) També, els poemes més originals o que són menys comuns aporten gràcia a la pàgina, hi ha moltes formes de fer poesia i totes són vàlides. En aquesta activitat he après realment alguna cosa sobre la poesia”. “És una manera diferent d'apropar-se a un gènere que normalment el considerem llunyà i per a un grup reduït de persones. I podem veure que la poesia és joc i creació, que no té límits”).
- En relació a l'estructura i als continguts elaborats, a partir dels qüestionaris buidats, s'ha pogut comprovar l'encert en el disseny del web i en la selecció de la majoria de poemes. Es feren, però, observacions sobre enllaços i altres elements estructurals, que posteriorment s'arreglaren. D'altra banda, les dificultats d'alguns alumnes de secundària per entendre alguns poemes, per manca de lèxic i referents culturals, ens obligà a un repàs exhaustiu del material des d'aquest punt de vista, no pas per excloure'l, sinó per, en tot cas, donar més pistes per a la interpretació.

- Pel que fa a la possibilitat de desenvolupar altres aspectes mitjançant el web, com la millora de les habilitats lingüístiques, el coneixement de determinats temes o el desenvolupament de certs valors, el material també resultà d'una gran eficàcia. En totes les experimentacions es coincidí a dir que el fet d'abordar des de la poesia temes propers als usuaris comportava una gran implicació personal, un diàleg fructífer i l'oportunitat de posar sobre la taula determinades actituds enfront d'alguns temes.

Durant l'any 2006, els objectius de les seqüències didàctiques a les aules se centraren en l'aprenentatge de la llengua i la integració en alumnes nouvinguts i en l'adquisició de coneixements sobre altres cultures per part de l'alumnat de casa nostra, a fi de fer-lo reflexionar sobre certs aspectes de la societat i incidir sobre les seves actituds. Pel que fa a l'alumnat d'aules d'acollida, podem dir que els estudiants entengueren els poemes i adquiriren nou vocabulari, a més de conèixer alguns elements de la cultura catalana. D'altra banda, ens cridà l'atenció el fet que els poemes que més agradaren eren els més rítmics i musicals i que, en canvi, aquells que no tenien gaire ritme eren rebutjats. A partir dels resultats del primer any, s'ha afinat la selecció de poemes idonis per a aquest tipus d'alumnat i s'han polit aspectes de metodologia i interacció a l'aula. Durant el 2007, s'han planificat diverses actuacions en aules d'acollida tant de Primària com de Secundària, que esperem que contribuïran a l'elaboració d'uns primeres conclusions respecte a l'eficàcia tant de l'ordinador com de l'ús de textos poètics per als objectius d'aquestes aules: fer que l'alumne aprengui ràpidament la llengua i s'integri en la societat que el rep.

Pel que fa a les experimentacions a partir de poemes d'altres cultures (treballats especialment a les aules universitàries i de batxillerat), hi hagué sorpresa davant del pensament o de la situació reflectida per alguns poemes i, en general, es desenvoluparen actituds molt positives envers cultures ben allunyades com la sudanesa, l'índia o l'eslovena.

6. Exposició d'un cas

A fi de mostrar d'una manera més aprofundida el vessant experimental de la recerca, exposarem amb detall una experiència realitzada i les conclusions que n'hem tret:

Tipus d'activitats desenvolupades

El dia 3 d'abril de 2006 es realitzà una experimentació sobre el web *Viu la poesia* amb el grup M6 (estudiants de primer curs de Mestre Educació Especial de la Facultat de Formació del Professorat de la Universitat de Barcelona). La sessió aplegà en un aula d'ordinadors unes cinquanta persones, alumnes de l'assignatura "Llengua catalana". Els objectius bàsics eren tractar el coneixement

d'altres cultures a partir de la poesia i provocar la reflexió sobre "els altres", sense oblidar l'objectiu fonamental de l'assignatura: la millora de la llengua oral i escrita. Els estudiants s'instal·laren per parelles als ordinadors i, sota les indicacions dels professors, obriren el web www.viulapoesia.com. En primer lloc, se'ls demanà d'apuntar en un full si els agradava la poesia i quina era la seva idea sobre aquest gènere. Aquest full s'utilitzava posteriorment en l'activitat final. Tot seguit se'ls conduí cap a la secció de joves i adults de l'apartat de literatura universal de la pàgina. En un full tenien escrits els títols i autors d'onze poemes que havien de visitar. També se'ls lliurà d'entrada el qüestionari que haurien d'omplir a casa, un cop acabada l'experiència. La feina a realitzar a l'aula fou: llegir els poemes, escoltar alguns dels vídeos en què els poetes diuen o comenten els seus poemes, llegir les propostes didàctiques d'almenys un parell de poemes i, finalment, triar-ne un (el que els hagués agradat més). A part, tenint en compte que es tractava de futurs mestres, havien d'escriure en un full els objectius didàctics que tenien les propostes triades. A continuació havien de fer algunes interaccions de la part de literatura catalana (activitats interactives que ofereix el web dins de cada itinerari temàtic) i contestar a la pregunta sobre si havien après alguna cosa tot fent aquests exercicis. La sessió continuà un altre dia amb la lectura en veu alta dels poemes escollits (amb assaig previ per grups i després una autoavaluació i avaluació per part de tots sobre l'adequació de l'entonació, pronunciació i dicció dels poemes) i un comentari oral entre tot el grup sobre l'activitat realitzada. A part del qüestionari, també hagueren d'escriure, com un treball escrit més del curs, una carta a un amic o amiga, en la qual havien de parlar del poema que més els havia agradat i les impressions que els havia causat.

Resultats del buidatge dels qüestionaris

Pel que fa al buidatge dels vint qüestionaris rebuts, se seguí el procediment següent: per a cada pregunta, es feren tres columnes, una primera en la qual hi havia el/els objectiu/s que es proposava d'esbrinar la pregunta (el tipus d'informació que se'n treia); una segona, en la qual se seleccionaven les intervencions, agrupant-les segons la temàtica; i una tercera, en què s'interpretaven les intervencions, tot categoritzant-les. El buidatge es feia correlativament i, a la vista de les categories establertes, s'ordenaven lògicament. Amb posterioritat es tragueren percentatges de cada pregunta.

A continuació, exposem les conclusions més importants de set de les preguntes del qüestionari:

- A la pregunta sobre **què havien après** treballant amb *viulapoesia.com*, la majoria d'intervencions (37%) considerà que en general havien après moltes coses. Un 27% matisà que els havia servit per conèixer situacions sociopolítiques d'altres països i per entendre l'etnocentrisme occidental (cal dir que el poema sudanès "Les

malediccions de la vídua Achol' planteja els fets esdevinguts en aquell país els darrers vint anys d'una manera detallada i descarnada, tot maleint occident). El 18% manifestaven que, gràcies a aquells poemes, havien entès millor el punt de vista d'altres cultures. Finalment, un 9% confessaven haver observat diferències interessants entre llengües i un altre 9% havien pogut conèixer detalls d'altres cultures.

- Les respostes a la pregunta sobre **el motiu que els havia portat a triar un poema**, d'entre els onze que se'ls havien ofert foren molt interessants. La majoria s'inclinà pel tema, encara que ho expressés de diferents maneres: un 28% per la força del missatge que no deixava indiferent; un 24% per l'interès del tema; un altre 24% per la sorpresa que suposava el que plantejava el poema en relació amb el que ells coneixien; un 18% afegien la forma com s'expressava el contingut; i, per acabar, un 6% havia triat un determinat text perquè s'havia identificat amb el poema.
- A la pregunta sobre **què havien après a través de les propostes didàctiques i de les interaccions**, l'aprenentatge del lèxic fou l'element destacat (39%); un 33% remarcaven que d'aquesta manera s'aprenia lúdicament; un 11% que amb les propostes s'entenien millor els poemes; un altre 11% matisava que allò que s'aprenia depenia del poema; i finalment un 6% comentava que s'afavoria l'aprenentatge i considerava necessaris aquests aspectes del web.
- Una altra qüestió incidia en **la valoració de les propostes didàctiques**. Majoritàriament indicaren que ajudaven a entendre el poema (65%); i un 15% creien que, gràcies a les propostes, s'aprofundia en altres temes. La resta de les respostes aportaren idees variades: que ajudaven a llegir entre línies (5%), que generaven empatia i implicaven el lector (5%). I d'altres creien que ajudaven a entendre els poemes, però hi contraposaven algunes idees: que calia tenir una idea prèvia sobre el tema de què parlava el text (5%) o bé que aniria millor que els alumnes interpretessin abans el poema (5%).
- Pel que fa a **la valoració d'escoltar els poetes parlant sobre la seva poesia**, un 40% indicaven que servia per entendre millor els poemes; un 24% que anava bé perquè et donava el punt de vista del creador; un 12% que podia ser útil per elaborar poemes; un 12% que contribuïa a ampliar la visió de la poesia; i finalment, alguns alumnes alertaven d'alguns problemes: que podien condicionar la visió del lector (6%) i que de vegades es produïen alguns problemes tècnics amb els vídeos (6%).

- Respecte a l'**opinió sobre la selecció poètica**, la majoria creia que era interessant (37%) i diversa (13%), enriquidora per la presència de poemes d'altres cultures (37%) i atractiva perquè contenia temes propers als seus interessos (13%).
- Finalment, l'**opinió general sobre la pàgina** era molt positiva. La qualificaven d'engrescadora, útil i didàctica (37%), la consideraven ben estructurada (21%) i molt completa (16%) i afegien que contribuïa a l'ampliació del concepte poètic (16%), que ajudava a estimular la creació poètica (5%) i que era una manera molt dinàmica d'aprendre (5%).

Discussió

Aquestes respostes ens poden portar a moltes consideracions. En primer lloc i pel que fa a la primera pregunta, és constatable el desconeixement que tenien aquests alumnes universitaris tant de la situació política de molts països, com d'algunes llengües del món, com dels vessants més avantguardistes de la poesia. Algunes alumnes no tingueren cap mena de pudor a preguntar als professors què era un cal·ligrama, ja que mai no n'havien vist un. D'altra banda, entre els poemes n'hi havia un de fonètic ("La cançó del monstre del llac Ness" d'Edwin Morgan), que sorprengué tothom. Un cop fetes les propostes i, fins i tot, consultada una pàgina web dedicada a la llegenda del monstre, la sorpresa es convertí en un element positiu, que portà molts alumnes a triar aquest poema. Això ens fa pensar que el desconeixement no és un impediment per a la comprensió si s'acompanya d'algunes activitats que condueixin l'alumnat al descobriment.

Els resultats de la pregunta referida als motius de la tria dels poemes ens corroboren un supòsit que ja teníem: majoritàriament és el tema el que més motiva l'alumnat a l'hora d'escollir un poema. Els aspectes formals només es gaudeixen si van lligats a un tema motivador. Cal tenir-ho molt en compte, doncs, en el moment de la selecció dels poemes.

Pel que fa a l'aprenentatge a través de les propostes i de les interaccions, les respostes ens corroboraren les nostres hipòtesis a l'hora de confeccionar-les, ja que la majoria de l'alumnat confessava entendre millor els poemes o aprendre lèxic, gràcies a aquestes activitats. El mateix passa amb la valoració de les propostes didàctiques. Fins i tot, algunes respostes afirmaven veure-hi coses que nosaltres no ens havíem plantejat, com el fet d'afavorir la lectura entre línies o generar empatia en el lector. D'altra banda, les propostes que feien alguns alumnes, en contraposició al que havien trobat en les propostes, eren prou interessants com per tenir-les en compte en futures activitats, en especial partir de les interpretacions de l'alumnat abans de preguntar o proposar.

També les valoracions referides al fet d'escoltar les opinions dels poetes ens confirmaren les nostres expectatives i hipòtesis a l'hora d'emprendre aquesta acció. Només dos blocs de respostes ens feren discutir el tema: el possible condicionament de la visió del lector després d'escoltar el que diu el poeta, i els problemes amb els vídeos. El primer punt ens fa pensar que això pot ser cert en alguns casos i que hauríem de mirar d'evitar-ho a través del caràcter de les preguntes que puguem fer (que vagin a contrastar l'opinió personal amb la del poeta, sense que aquesta darrera sigui la que prevalgui). El segon tema sabem que existeix, si l'ordinador no té uns determinats requisits i estem treballant especialment en la informació perquè l'usuari pugui baixar-se còmodament aquells programes que li són necessaris.

Finalment, les respostes a les dues darreres qüestions que aquí comentem, en ser tan positives, no fan més que avalar la selecció poètica del corpus i l'estructura i activitats del web. Som conscients, però, que aquestes opinions són el producte d'una determinada seqüència i metodologia de classe en un grup concret, i que no són generalitzables. Per això hem estès les nostres experimentacions al màxim nombre de grups amb nivells i circumstàncies diferents perquè així, a poc a poc, puguem anar polint i millorant l'eina que s'ofereix i corroborant les nostres hipòtesis. En concret, enguany estem treballant amb els mateixos objectius de l'any 2006 en tres aules d'acollida (una de primària i dues de secundària) i amb dos grups de secundària, un de primària, un de batxillerat, i dos de la facultat de Formació del Professorat.

Conclusions

De l'experiència anterior i dels resultats aconseguits, podríem arribar a sintetitzar, a mode de conclusió, que el web www.viulapoesia.com s'ha confirmat com una bona eina per:

- Adquirir coneixements d'altres llengües i cultures.
- Reflexionar sobre el món que ens envolta mitjançant poemes, el tema dels quals pugui despertar un interès (perquè és sobretot el tema, en primera instància, el que els atrau).
- Facilitar l'aprenentatge de la llengua a partir de les propostes i de les interaccions (millora sobretot del lèxic i de la comprensió, així com de l'expressió oral i escrita).
- Entendre la importància de la part musical i rítmica de la poesia (a partir de les lectures dels poetes).
- Copsar semblances i diferències entre llengües gràcies a les traduccions i a la presentació de versions originals.

- Ampliar el concepte poètic i entendre millor els poemes, gràcies a les opinions dels poetes.
- Desenvolupar el gust per un gènere habitualment poc treballat a les aules com és la poesia i, a més, fer que l'alumnat trobi plaer en la seva lectura, a través d'un corpus engrescador, útil i didàctic.

Això ens anima a continuar reflexionant i replantejant els models didàctics existents sota la llum de les possibilitats de la difusió i l'aprenentatge virtual del text poètic. De moment, són ja força estudiants els que han arribat a gaudir de la poesia, gràcies a la seva presentació en un web, usant totes les tecnologies a l'abast. Fins i tot aquells que confessaven que la poesia els avorria, acaben per dir que tornaran a consultar el web perquè l'han trobat "interessant" i "divertit". Afirmacions d'aquest tipus ens engresquen a seguir pel camí iniciat, procurant una millora i ampliació constants, mitjançant les experimentacions a l'aula. En l'actualitat estem treballant en la confecció d'un altre instrument de recerca més filològic: l'elaboració d'una fitxa d'anàlisi retòricotextual per validar el corpus des d'un altre punt de vista.

Bibliografia

- ARTIGUES, A. (2000): *Poesia i escola*. Palma de Mallorca: Ed.Cort.
- BALLART, P. (1998): *El contorn del poema*. Barcelona: Quaderns Crema.
- ESPÍ, A. i LLOPIS, T. (1989): *Curs de poesia: Una proposta didàctica per a segon ensenyament*. Barcelona: Laertes.
- GÓMEZ MARÍN, F. (2002): *Didáctica de la poesía en la educación secundaria*. Madrid: Instituto Superior de Formación del Profesorado.
- JEAN, G. (1989): *À l'école de poésie*. Paris. Ed. Retz. Trad. a l'espanyol: *La poesía en la escuela. Hacia una escuela de la poesía*. Madrid. Ed. de la Torre. 1996.
- JOLIBERT, J. (coord.); Groupe de Recherche d'Écouen (1992): *Former des enfants lecteurs et producteurs de poèmes*. Paris: Hachette.
- MENDOZA, A. i LÓPEZ VALERO, A. (1997): *La creación poética en la escuela*. Almería: Instituto de Estudios Almerienses, Diputación de Almería.
- MORENO, V. (1998): *Va de poesía. Propuestas para despertar el deseo de leer y escribir poesías*. Navarra: Pamiela.

Annex 1

Qüestionari passat al grup M6 de FFP (3 d'abril de 2006)

1. Creus que la lectura de poemes escrits per autors que pertanyen a cultures molt diferents entre si t'ha ensenyat alguna cosa sobre aquestes cultures? Enumera aquells elements que t'han aportat alguna informació en aquest sentit.
2. Quin poema, dels que has llegit, t'ha agradat més? Per què? Quins motius t'han portat a triar-lo?
3. Què heu après a través de les propostes didàctiques i les interaccions que heu consultat?
4. Creus que les propostes didàctiques poden ajudar a entendre els poemes?
5. T'ha agradat d'escoltar com el poeta recita el seu poema? Creus que el fet d'escoltar el poema en la seva llengua aporta algun valor afegit a la seva comprensió? Què et sembla poder sentir l'opinió del poeta sobre la seva manera de fer poesia?
6. Què opines sobre la selecció de poemes a "Viu la poesia"?
7. Fes una valoració general de la pàgina.

NOTES

¹ Bordons, G., Díaz-Plaja, A., Ferrer, J., Naranjo, M., Prats, M., Rins, S. i Virallonga, J.: "L'ensenyament de la poesia a Barcelona: resultats d'una investigació", *Articles de Didàctica de la llengua i la literatura* 30 (2003), Barcelona, 108-119.

² Bordons, G.(coordinadora), Arenas, C., Batalla, P., Costa, E., Cuadrado, S., Ferrer, J., Figuerola, E., Giménez, I., Manuel, J., Naranjo, M., Rins, S., Santaeulària, A., Sebé, C. i Segarra, M. *Aprendre amb Joan Brossa*. Barcelona: Edicions UB, febrer de 2003.

³ Se'n poden veure els resultats a: Arenas, C., Batalla, P., Bordons, G., Domènech, C., Manuel, J., Rins, S., Santaeulària, A., Segarra, M. "Aprendiendo con Joan Brossa", *Textos* 35 (enero-febrero-marzo 2004), 59-67.

⁴ Incloem un qüestionari a l'annex 1.